

Міське товариство мисливців «Немрод» у Львові

Анотація

У статті проілюстровано діяльність Міського товариства мисливців «Немрод» у Львові. Описано керівництво товариства, кількість добутих на полюваннях дичини, мисливські угіддя, на яких проводились полювання. Проаналізовано гуманітарну та суспільну складову у діяльності товариства. Описано особливості проведення полювань членами товариства.

Ключові слова: Львів, мисливство, полювання, громадські організації, Галичина

Activities of the City Hunting Society “Nemrod” in Lviv

Summary

The article illustrates the activities of the City Hunting Society “Nemrod” in Lviv. It is described the management of the society, the number of hunted game, hunting grounds on which hunting was conducted. It is analyzed humanitarian and social component of the society's activity. It is described peculiarities of hunting by members of the society.

Keywords: Lviv, hunting, hunting, public organizations, Galicia

У 1896 році в Львові було організоване Міське товариство мисливців «Немрод». Ініціаторами заснування товариства виступили чотири відомі у Львові мисливці – В. Вихера, Ф. Куглер, Г. Паммер та К. Воспіл. Для практичного ведення мисливського господарства та полювання товариство взяло в оренду мисливські угіддя біля села Щирець, які до цього часу самостійно орендував В. Вихера. В подальшому товариство бере в оренду угіддя біля с. Підсадки, Миклашів, Виннички і Запитів. До товариства вступають нові члени: Р. Черний, К. Льова, А. Камінський. Товариство у своїх звітах відзначало, що завдяки праці членів товариства значно зросла чисельність дичини. Аргументами послужили факти, що після отримання товариством в оренду мисливських угідь у селі Миклашові на полюванні 13

мисливців добули 17 зайців, а через декілька років завдяки добрій охороні добуто 60 зайців і багато куріпок. У мисливських угіддях села Підсадки добували за одне колективне полювання 3 козулі, 50 зайців і 2 лисиці. Ефективна робота товариства спричинилась до збільшення членів товариства. Товариство поповнили Ф. Табачинський, А. Гаїх, професор Мандибур та доктор Марс, Б. Солтис, А. Росса. За цими особами були закріплені угіддя у Віслобоках. На загальних зборах товариства в 1898 році було вирішено реалізувати подання Якоба Стауффера щодо написання статут товариства, ще не реєстрували органи влади, і надати йому назву «Немрод».

На зборах в 1898 році керівником товариства обрали В. Вихеру, заступником – Ф. Табачинського, касиром – Ф. Куглера, секретарем – А. Гаїха, ловчими – К. Льова, Р. Черного.

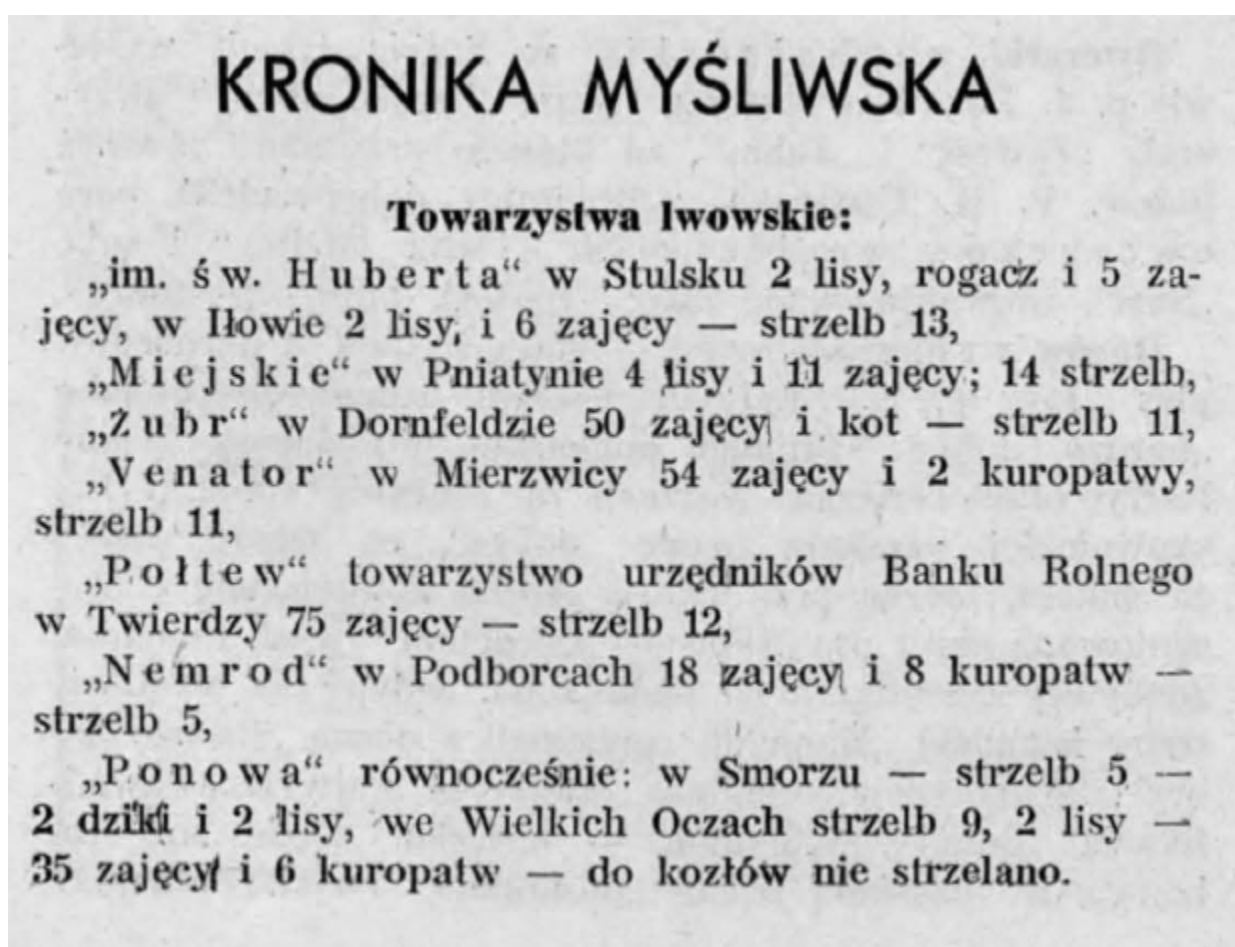
У 1901 році до товариства вступило три нових члени: купець Ф. Зволінський, радник Львівського магістрату К. Гіловський і будівничий Я. Розмуша. З їхнім членством до товариства влились мисливські угіддя в селах Сулимів та Звертів Жовківського повіту. У 1902 році товариство долучає нові мисливські угіддя у селах Опори та Гаї у Пустомитівському повіті. У цьому ж році керівник товариства В. Вихера склав проект статуту товариства. Він направив його всім членам з проханням внести до нього зміни. Затверджено комісію, яка повинна була внести зміни, як це вимагає чинне законодавство, і зареєструвати його в органах державної влади. Також було затверджено відзнаку товариства.

У 1903 році керівником «Немрода» залишився В. Вихера, заступником – Ф. Табачинські, секретарем – К. Гіловські, скарбником – Ф. Куглер, ловчим – капітан К. Льов та майор З. Черни. До складу ревізійної комісії увійшли К. Турковські, В. Солтис. В цей час членами товариства були Я. Стауффер, Е. Стауффер, Г. Паммер, професор доктор Мандибур, інженер Я. Дец, пенсіонер С. Гуральчук, який працював у Галицькому намісництві, агроном С. Залевський, М. Бідзінський. У цьому році товариство орендувало такі мисливські ревіри:

- Лесиничі, Запитів, Віслобоки, Малі Підліски, Сулимів, Звертів;

- Підбірці, Миклашів, Гаї, Опарів, Чижиків;
- Поршна, Підсадки;
- Рокитно.

На зборах товариства відзначалось, що велика площа мисливських угідь сприяє ефективному веденню мисливського господарства. На 1903-1914 роки припадає найбільший розвиток товариства. Площа всіх орендованих мисливських угідь складала 30600 моргів. У цих мисливських ревірах щороку добували 6-8 лисиць, 7-8 козуль, 500-600 зайців, 50-100 куріпок. Про свої здобутки львівські мисливські товариства повідомляли у часописі «Ловець» [1 с. 213]

Зокрема, п'ятеро мисливців товариства на колективному полюванні у Підбірцях добули 18 зайців і 8 куріпок.

З нагоди 15-ої річниці утворення товариства – 25 травня, були проведені урочисті збори зі спільною вечерею. Однак Перша світова війна розпорошила всіх членів товариства, а за дичиною ніхто не доглядав. Але навіть у період війни товариством 1914-1915 рр. керував В. Вихера, а з 1916 по 1917 рік

керівництво здійснювали Паммер, Куглер і Табачинський. Лише у 1917 році до Львова почали з'їжджатись члени товариства та думати про продовження діяльності товариства. Чотири роки товариство провело у летаргічному сні. 1919-1922 роки можна вважати другим розквітом товариства. У цей період товариство складалось з керівника товариства – Вільгельма Вихери [2 с. 9], а членами були: Ф. Табачинський, поручник Ф. Куглер, В. Блайм, Я. Зецхе, промисловець В. Данко, професор Р. Вацек, власник млина Дронович, доктор Ф. Шрам, інженера Е. Каменобродський, А. Клімович, купець В. Богданович, землевласник В. Цьонглен, урядовець Львівського магістрату В. Равський та К. Вейс, інженери Долинський, Пшетоцький, власник цукерні А. Альбрехт. Всього товариство налічувало 20 членів.

Мисливські угіддя серед інших знаходились у Лесиничах, Підбірцях, Миклашові, Опарові, Гаях, Глуховичах, Чижикові, Білках, Поршні, Рокитно (Яворівський повіт). Своєму розвитку товариства завдячує Львівському старості та його раднику (референту) з питань мисливства Александру Ульму. У 1924 році товариство покинули Вацек, Шрам, Каменобродський і Куглер, які під керівництвом Шрама організували нове товариства – «Понова». З осіб, які пішли з «Немрода», за декілька років повернувся лише Куглер.

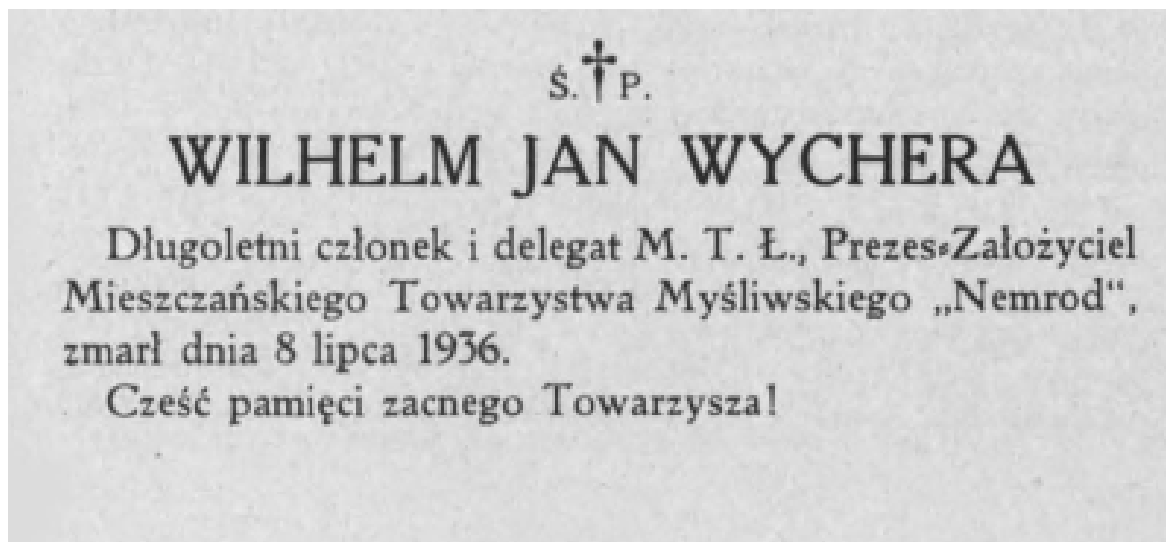
У 1927 році з товариства виходять Весь, Долинський, Якобчинський, Пшетоцький, які під керівництвом Кафки організують товариство «Ловець». Через вихід багатьох членів товариства фінансовий стан «Немрода» став критичним, і воно, напевно, розпалось, якщо б його фінансово не підтримував керівник товариства. Через фінансову скруту товариство втратило багато мисливських ревірів.

Завдяки керівнику товариства, який сам оплачував оренду мисливських угідь у Винничках: 4 тис. злотих та перші 6 років щорічно – по 100 злотих, а наступні 6 років – по 150 злотих. Також біля с. Виннички товариство орендувало мисливські угіддя у Гончарах, де одноразово слід було оплатити 1380 злотих з наступною оплатою протягом 12 років по 100 злотих кожного року. Тож з 1927 року члени товариства полювали на цих угіддях у статусі гостя керівника товариства. У цьому ж році до товариства вступили Ф.

Ожеховський, С. Луковський, В. Вейх, С. Боровський, Кончковський, В. Ковалевський радник магістрату Я. Вихера. У 1928 році товариство святкувало своє 30-ліття та 30-ліття безперервного керівництва В. Вихери. Святковий банкет відбувся у залі готелю «Краківський».

Слід відмітити, що у мисливському товаристві «Немрод» була традиція збиратися наприкінці мисливського сезону та відзначати «Мисливський Сильвестр». Такі зустрічі відбувались кожного року. У 1933 році така зустріч відбулась 2 березня у Львівському готелі «Джордж» [3 с. 117].

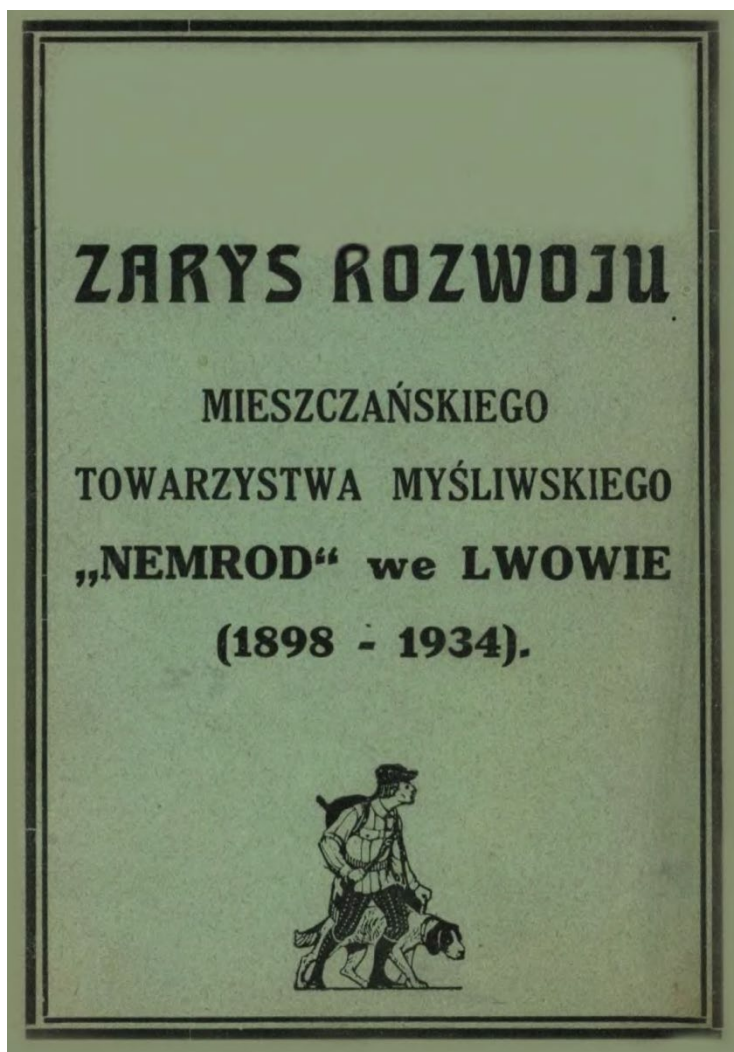
Про активну діяльність багаторічного керівника товариства «Немрод» В. Вихери свідчить некролог, розміщений у «Ловці»: «8 липня 1936 р. помер багатолітній член та делегат Малопольського мисливського товариства, керівник та засновник міського товариства мисливців «Немрод» [4 с. 147].

SPRAWOZDANIE z 46-go zwyczajnego walnego zgromadzenia Tow. Myśl. NEMROD we Lwowie.

У 1931 році загальні видатки товариства становило 5558 злотих, в тому числі за оренду мисливських ревірів товариство сплатило 3519 злотих, зарплата єгерів склала 1488, закупівля кормів для дичини – 109 злотих. Загальні доходи склали у цьому ж році 3088 злотих. Слід відмітити, що всі члени товариства страхувались від нещасних випадків під час полювання [5 с. 130].

З нагоди відзначення 35-ої річниці з часу заснування Міського товариства мисливців «Немрод» у Львові видано спеціальною брошурою звіт «Міське товариство мисливців «Немрод» у Львові (1898-1934). Його було прочитано на урочистих зборах які відбулись 24 березня 1934 року у Львові у залі готелю «Джорж». Подячна служба Божа відбулась у костелі Святої Єлизавети перед вівтарем Святого Губерта. Також 27 березня 1934 року була відправлена жалобна служба Божа за померлими членами товариства.

Zarys rozwoju mieszczańskiego towarzystwa myśliwskiego „NEMROD” we Lwowie (1898-1934).

Історичні джерела свідчать, що великий внесок у громадське мисливське життя Львова зробив член товариства А. Ульм. Зокрема, у 1909 році він вступив до Галицького мисливського товариства [6 с. 141-142], а після Першої Світової війни брав участь у роботі Малопольського мисливського товариства. 10 травня 1922 року він був присутній на зборах товариства в якості секретаря Львівського воєводи [7 с. 10-11]. Вже на наступній нараді, яка проходила через

місяць – 23 червня, відзначалось, що А. Ульм, як мисливський референт Львівського старости, вагомо спричинився до розвитку мисливства у Львові [8 с. 1]. Також А. Ульм постійно брав участь у засіданнях Малопольського мисливського товариства: 30 травня 1923 року – як староста Львівського повіту [9 с. 109], 12 листопада [10 с. 193], 16 грудня 1925 року [11 с. 14], 21 травня [12 с. 194] та 12 жовтня 1926 року [13 с. 175], 5 квітня [14 с. 95] та 4 червня 1927 року [15 с. 140], 5 травня 1931 [16 с. 160] та 22 червня 1931 року [17 с. 208], 21 листопада 1932 року [18 с. 299], 27 лютого [19 с. 71], 26 травня 1933, 8 червня 1933 року [20 с. 191], 2 березня 1937 року [21 с. 67], 6 січня 1938 року [22 с. 2].

У 1925 році Вільгельм Вихера та радник Львівського магістрату Александр Ульм були делегатами Малопольського мисливського товариства по Львівському повіті [23 с. 92]. На XXV з'їзді Малопольського мисливського товариства, який проходив 16 червня 1926 року, А. Ульма обирають в президію – керівний орган товариства [24 с. 102-105]. За дорученням Малопольського мисливського товариства він взяв участь у роботі Львівської ради охорони природи, де 17.12.1931 р. виступив зі звітом про свою участь у роботі ради за дорученням Малопольського мисливського товариства [25 с. 12]. Також як делегат Малопольського мисливського товариства 3 [26 с. 11] та 24 листопада 1934 р. брав участь у роботі Центральної спілки мисливських організацій у Варшаві [27 с. 154].

З метою підвищення популяції дичини він виступив на зборах Малопольського мисливського товариства з пропозицією звернутись до влади, щоб заборонити полювання на всю дичину у східній частині Малопольщі. Більшістю голосів ця пропозиція була підтримана [28 с. 146]. Власні роздуми про реформування управління мисливським господарством Галичини він виклав у своїх статтях, опублікованих у «Ловці»: «З роздумів над мисливським законодавством» [29 с. 130], «Делегат Малопольського мисливського товариства тепер і колись» [30 с. 104], «Шляхи законодавчого регулювання мисливства» (1926 р.), в яких заторкує практику правозастосування мисливського законодавства у Львівському повіті [31 с. 74].

W. WYCHERA

Delegat M. T. Ł. dziś a dawniej

ALEKSANDER ULM

Łowiectwo na Wystawie regionalnej i rolniczej w Tarnopolu

Розлогу статтю «Мисливство на регіональній та рільничій виставці у Тернополі» про організацію мисливської виставки публікує в часописі «Ловець» [32 с. 209-210]. У Цьому ж році виходить його стаття «Перша виставка мисливських трофеїв у Варшаві», де він проаналізував показ на цій виставці мисливських трофеїв з Галичини [33 с. 209-210].

ALEKSANDER ULM

Pierwszy pokaz trofeów łowieckich w Warszawie

У 1933 році з'являється його стаття «Загальнопольська виставка породистих собак на XIII східному ярмарку у Львові» [34 с. 163-164].

A. ULM

Ogólnopolska Wystawa psów rasowych przy XIII Targach Wsch. we Lwowie

Також на кінологічну тематику виходить стаття «Мисливський спанієль» [35 с. 167-168].

ALEKSANDER ULM
SĄDOWA WISZNIA

SPANIEL MYŚLIWSKI

Робота А. Ульма на державній службі дала поштовх для публікації низки статей, в яких він розглядає питання публічного управління мисливським господарством («Обмеження полювання для іноземців») [36 с. 22-23].

ALEKSANDER ULM

Ograniczenie polowaniowe dla obcokrajowców w Rumunji

«Новий мисливський закон у Пруссії з 18 січня 1934 року» [37 с. 29-30]

A. ULM

Nowe prawo łowieckie w Prusiech z 18 stycznia 1934 r.

Думки про зміни до законодавства та практику правозастосування автор формулює у статті «Часткова зміна мисливського закону» [38 с. 233]

A. ULM

Częściowa zmiana ustawy łowieckiej

Мисливська статистика [39 с. 49]

Statystyka łowiecka

Відомо, що А. Ульм розводив мисливські види собак. Так, на виставці собак у рамках Східного ярмарку 1927 року А. Ульм виставив собаку породи пойнтер, яка завоювала срібну медаль [40 с. 213-214]. Відмінні знання у розведенні собак спричинились до його призначення комісаром (суддею) на виставці мисливських собак [41 с. 144].

Аналіз часопису «Ловець» показав, що він був також філантропом. Зокрема, відгукнувшись на звернення Малопольського мисливського товариства, Ульм пожертвував 5 тис. марок. Всього ж на зборах члени Малопольського мисливського товариства пожертвували 662 тис. марок [42 с. 2-4], а на вівтар Святого Губерта він пожертвував 8 злотих [43 с. 172].

Проживав Вільгельм Вихер у Львові по вул. Кордецького, 14 (сучасна вулиця Степанівни).

Список використаних джерел:

1. Kronika myśliwska // Łowiec. – 1927. – № 14. – S. 213.
2. Sprawy Towarzystwa. //Łowiec. – 1922. – № 5. – S. 9.
3. Korespondencje//Łowiec. – 1933. – № 9-10. – S. 117.
4. Nekrolog //Łowiec. – 1936. – № 8. – S. 147.
5. Sprawozdanie z 46-go zwyczajnego walnego zgromadzenia Tow. Myśl. NEMROD we Lwowie.// Łowiec. – 1926. – № 9. – S. 130.
6. Sprawy Towarzystwa. //Łowiec. – 1909. – № 12. – S. 141-142.
- 7 Sprawy Towarzystwa. Sprawozdanie 7 posiedzenia Wydziału w dniu 10/V. 1922. //Łowiec. – 1922. – № 6. – S. 10-11.
8. Sprawozdanie z obrad XXI. Zjazdu Malop. Tow. Łowiec. Odbytego w dniu 23. czerwca 1922 r. //Łowiec. – 1922. – № 9. – S. 1.
9. Sprawozdanie z posiedzenia Wydziału z dnia 30. maja 1923. //Łowiec. – 1923. – № 7. – S. 109.
10. Sprawozdanie z posiedzenia Wydziału odbytego w d. 12. listopada 1925 //Łowiec. – 1925. – № 12. – S. 193.

11. Sprawozdanie z posiedzenia Wydziału M. T. Ł. w dniu 16. Grudnia 1925 r. //Łowiec. – 1926. – № 1. – S. 14.
12. Sprawozdanie z posiedzenia Wydziału M. T. Ł. w dniu 10. Maja 1926 r. //Łowiec. – 1926. – № 6. – S. 194.
13. Sprawozdanie z posiedzenia Wydziału M. T. Ł. w dniu 12. pazdziern. 1926 r. //Łowiec. – 1926. – № 11. – S. 175.
14. Sprawozdanie z posiedzenia Wydziału M. T. Ł. w dniu 8. kwietnia 1927 r. //Łowiec. – 1927. – № 5. – S. 95.
15. Sprawozdanie z posiedzenia Wydziału M. T. Ł. w dniu 4. czerwca 1927 r. //Łowiec. – 1927. – № 7. – S. 140.
16. Sprawozdanie z posiedzenia Wydziału M. T. Ł. w dniu 5. Maja 1931 r. //Łowiec. – 1931. – № 10. – S. 160.
17. Sprawozdanie z posiedzenia Wydziału M. T. Ł. w dniu 22. czerwca 1931 r. //Łowiec. – 1931. – № 13. – S. 208.
18. Sprawozdanie z posiedzenia Wydziału M. T. Ł., w dniu 21 listopada 1932 r. //Łowiec. – 1932. – № 23. – S. 299.
19. Sprawy Towarzystwa Sprawozdanie z posiedzenia Wydziału M. T. Ł. w dniu 27 lutego 1933 r. // Łowiec. – 1933. – № 5-6. – S. 71.
20. Sprawozdanie posiedzenia Wydziału Małopolskiego Tow. Łowieckiego z dnia 8 czerwca 1933. //Łowiec. – 1933. – № 15-16. – S. 191.
21. Sprawy towarzystwa sprawozdanie z posiedzenia wydziału M. T. Ł. w dniu 2 marca 1937. // Łowiec. – 1937. – № 4. – S. 67.
22. Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Małopolskiego Towarzystwa Łowieckiego i Walne Zgromadzenie konstytuujące z dnia 6 stycznia 1938 r. // Łowiec. – 1938. – № 3-4. – S. 2.
23. Sprawy towarzystwa sprawozdanie z posiedzenia wydziału odbytego w d. 22. maja 1925. // Łowiec. – 1925. – № 6. – S. 92.
24. Sprawozdanie z obrad walnego zgromadzenia XXV zjazdu Małopolskiego towarzystwa łowieckiego odbytego dnia 16. czerwca 1926 we Lwowie towarzystwa gospodarczego przy ul. w sali posiedzeń Kopernika 20 // Łowiec. – 1926. – № 7. – S. 102-105.

25. Sprawozdanie z posiedzenia Wydziału M. T. Ł. w dniu 17 grudnia 1931 r. //Łowiec. – 1935. – № 1. – S. 12.
26. Z Polskiego Związku Stow. Łowieckich Protokół posiedzenia Zarządu Związku z dn. 3 listopada 1934 r. //Łowiec. – 1935. – № 1. – S. 11.
27. Z Polskiego Związku Stow. Łowieckich Protokół posiedzenia Zarządu Związku z dn. 24 sierpnia 1935 r. //Łowiec. – 1935. – № 12. – S. 154.
28. Sprawozdanie z Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia członków Małopolskiego Tow. Łowieckiego, odbytego we Lwowie, dnia 12. września 1923. //Łowiec. – 1923. – № 10. – S. 146.
29. Z rozważań nad ustawą łowiecką // Łowiec. – 1926. – № 9. – S. 130.
30. Delegat M.T.Ł. dziś a dawniej // Łowiec. – 1932. – № 8. – S. 104.
31. Ulm A. Z rozważań nad ustawą łowiecką //Łowiec. – 1926. – № 5. – S. 74.
32. Łowiectwo na Wystawie regionalnej i rolniczej w Tarnopolu //Łowiec. – 1931. – № 14. – S. 209-210.
33. Pierwszy pokaz trofeów łowieckich w Warszawie //Łowiec. – 1931. – № 14. – S. 209-210.
34. Ogólnopolska Wystawa psów rasowych przy XIII Targach Wsch. we Lwowie // Łowiec. – 1933. – № 13-14. – S. 163-164.
35. Ulm A. Spaniel myśliwski // Łowiec. – 1938. – № 17-18. – S. 167-168.
36. Ograniczenie polowaniowe dla obcokrajowców w Rumunji // Łowiec. – 1934. – № 2-3. – S. 22-23.
37. Nowe prawo łowieckie w Prusiech z 18 stycznia 1934 r. // Łowiec. – 1934. – № 4-5. – S. 29-30.
38. Ulm A. Częściowa zmiana ustawy łowieckiej // Łowiec. – 1932. – № 18. – S. 233.
39. Ulm A. Statystyka Łowiecka // Łowiec. – 1932. – № 4. – S. 49.
40. Sprawozdanie z Ogólnokrajowej Wystawy Psów. Rasowych na Targach Wschodnich we Lwowie. // Łowiec. – 1927. – № 14. – S. 213-214.
41. Sprawozdanie z posiedzenia Wydziału M. T. Ł. w dniu 16. kwietnia 1931 r. //Łowiec. – 1931. – № 9. – S. 144.

42. Sprawozdanie z obrad XXI. Zjazdu Malop. Tow. Łowiec. Odbytego w dniu 23. czerwca 1922 r. //Łowiec. – 1922. – № 7. – S. 2-4.
43. Ha ołtaz sw. Huberta w dalszym ciagu zlozyli: //Łowiec. – 1925. – № 11. – S. 172.